

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини та тваринництва
Кафедра біоресурсів, тваринництва та аквакультури

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ШИЛО ЄВГЕНІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 636.2.034

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК КОРІВ ТА МОЛОДНЯКУ
ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УМОВАХ ТОВ «АГРОКУЛЬТУРА
ПОЛІССЯ» ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Євгеній ШИЛО

Керівник роботи:
Володимир ТКАЧУК,
кандидат с.-г. наук, доцент

Житомир – 2026

Висновок кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури № ____
від « ____ » _____ 2026 р.

Завідувач кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури
« ____ » _____ 2026 р.

Діна ЛІСОГУРСЬКА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Євгеній ШИЛО** захистив кваліфікаційну роботу з
оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

Тетяна ПОПАДЮК

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Шило Є. О. Аналіз продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» Житомирської області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». – Поліський національний університет, Житомир, 2026.

У роботі представлено результати досліджень продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби української чорно-рябої молочної та абердин-ангуської порід. Встановлені їх параметри в господарських умовах підприємства відповідають молочному та м'ясному напрямкам продуктивності та доцільні для врахування при організації ефективної діяльності галузі скотарства.

Ключові слова: відтворення, молочна продуктивність, жива маса, прирости, корови, молодняк.

ANNOTATION

Shylo Ye. O. Analysis of productive traits of cows and young cattle in the conditions of LLC «Agrokultura Polissya» of Zhytomyr region. – Qualifying scientific research as a manuscript.

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 204 «Technology of production and processing of livestock products». – Polissya National University, Zhytomyr, 2026.

The paper presents the results of research on the productive characteristics of cows and young cattle of Ukrainian black-and-white dairy and Aberdeen-Angus breeds. Their established parameters in the economic conditions of the enterprise correspond to the dairy and meat directions of productivity and are appropriate to take into account when organizing the effective activity of the livestock industry.

Key words: reproduction, milk productivity, live weight, growth, cows, young cattle.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1. 1. Стан галузі скотарства та перспективи розвитку	7
1. 2. Продуктивні ознаки великої рогатої худоби	9
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	12
2. 1. Місце та умови проведення досліджень	12
2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень	17
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	18
3. 1. Аналіз продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» Житомирської області	18
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29

ВСТУП

Продуктивні ознаки великої рогатої худоби є одним із найважливіших критеріїв оцінки її господарської та економічної цінності. До них належать показники молочної та м'ясної продуктивності, відтворювальної здатності, а також особливості екстер'єру та конституції тварин. Саме сукупність цих характеристик визначає ефективність використання худоби в сільськогосподарському виробництві [1-3]. Високий рівень продуктивності дозволяє отримувати більше якісної продукції за менших витрат ресурсів, що позитивно впливає на прибутковість господарств і конкурентоспроможність галузі в цілому [4].

Підвищення продуктивних якостей великої рогатої худоби можливе завдяки цілеспрямованій селекційно-племінній роботі, збалансованій годівлі, створенню належних умов утримання та забезпеченню якісного ветеринарного обслуговування [5]. Важливу роль також відіграє впровадження сучасних технологій, автоматизованих систем контролю продуктивності та новітніх методів управління стадом. Комплексний підхід до розвитку скотарства сприяє покращенню генетичного потенціалу тварин, підвищенню якості молока і м'яса, зміцненню здоров'я поголів'я та збільшенню обсягів виробництва. У результаті це забезпечує стабільний розвиток галузі, зміцнення продовольчої безпеки держави та задоволення потреб населення у високоякісній тваринницькій продукції [6, 7].

Тому **метою** проведених досліджень стало вивчення продуктивних показників корів і молодняку великої рогатої худоби, що утримуються в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» Житомирської області.

Предметом досліджень були продуктивні ознаки поголів'я української чорно-рябої молочної і абердин-ангуської порід, а **об'єктом досліджень** – їх аналіз в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся». **Методи досліджень** використані аналітичні, біометричні та зоотехнічні.

Перелік публікацій

1. Volodymyr Tkachuk, Nazariy Konopskyu, Pavlo Nazarenko, **Yevheniy Shylo**. Green technologies in animal husbandry: balance between productivity, animal welfare and sustainable development. *Зелене сільське господарство як інструмент післявоєнного відновлення та сталого розвитку України на шляху до ЄС*: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 30 квіт. 2026 р. Житомир: Вид.-во Поліського національного університету, 2026. С. 50–52.

2. **Шило Є. О.** Характеристика продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» Житомирської області. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*: науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2026. Вип. 20. С. 17–18. (Науковий керівник – доцент Ткачук В. П.).

Практичне значення отриманих результатів. Одержані результати щодо параметрів продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби української чорно-рябої молочної та абердин-ангуської порід доцільно враховувати для організації ефективної діяльності галузі скотарства.

Структура та обсяг роботи. Робота викладена на 32 сторінках комп'ютерного тексту, містить 3 рисунки, 11 таблиць. Список використаної літератури налічує 40 джерел.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1. 1. Стан галузі скотарства та перспективи розвитку

Скотарство є однією з ключових галузей сільського господарства, яка забезпечує населення молоком, м'ясом, шкіряною сировиною та органічними добривами. Його розвиток безпосередньо впливає на продовольчу безпеку країни, рівень зайнятості в сільській місцевості та експортний потенціал аграрного сектору. В умовах сучасних економічних і кліматичних викликів галузь скотарства зазнає суттєвих змін, що потребує глибокого аналізу її стану та перспектив [1, 6].

У багатьох країнах, зокрема й в Україні, скотарство останніми десятиліттями переживає неоднозначні тенденції. З одного боку, відбувається скорочення поголів'я великої рогатої худоби, особливо в приватному секторі. Це пов'язано з високою вартістю кормів, недостатньою державною підтримкою, низькою рентабельністю дрібних господарств та міграцією населення із сільської місцевості [7].

З іншого боку, у промисловому секторі спостерігається поступова модернізація. Великі агропідприємства впроваджують сучасні технології утримання тварин, автоматизовані системи доїння, покращені методи селекції та генетичного відбору. Це дозволяє підвищувати продуктивність корів і якість молочної продукції навіть за меншого загального поголів'я. Важливим фактором сучасного стану галузі є структурні зміни в попиті. Споживачі стають більш вимогливими до якості продуктів, віддають перевагу екологічно чистій продукції та продукції з сертифікованих господарств. Це стимулює розвиток органічного скотарства, хоча його частка поки що залишається невеликою [5, 8].

Окремою проблемою є залежність від імпортованих кормових добавок, ветеринарних препаратів і обладнання. Це підвищує собівартість продукції та знижує конкурентоспроможність дрібних виробників. Також варто зазначити

вплив кліматичних змін, які призводять до нестабільності кормової бази та збільшення ризиків у тваринництві [9].

Серед ключових проблем сучасного скотарства можна виділити:

1. Зниження поголів'я худоби у приватних господарствах через низьку прибутковість.
2. Недостатній рівень інвестицій у модернізацію фермерських господарств.
3. Висока собівартість виробництва, особливо молока.
4. Кадровий дефіцит у сільській місцевості.
5. Недостатній розвиток кооперації між дрібними виробниками.
6. Вплив кліматичних змін на кормову базу та умови утримання тварин [2, 7].

Ці фактори стримують розвиток галузі та знижують її конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Попри існуючі труднощі, скотарство має значний потенціал для розвитку. Одним із ключових напрямів є інтенсифікація виробництва, яка передбачає підвищення продуктивності тварин за рахунок покращення генетики, годівлі та умов утримання. Використання сучасних технологій, таких як автоматизовані доїльні системи, цифровий моніторинг здоров'я тварин і точне тваринництво, дозволяє суттєво підвищити ефективність виробництва [10].

Важливим напрямом є розвиток фермерських кооперативів. Об'єднання дрібних виробників дає змогу знизити витрати, покращити доступ до ринків збуту та отримати інвестиції. Кооперація також сприяє впровадженню сучасних технологій і підвищенню якості продукції [11].

Перспективним є розвиток органічного скотарства, яке відповідає сучасним екологічним вимогам і має високий попит на міжнародних ринках. Україна має значний потенціал у цьому напрямі завдяки великим площам природних пасовищ і відносно низькому рівню хімізації сільського господарства [12-14].

Ще одним важливим напрямом є цифровізація галузі. Використання систем управління фермою, датчиків для моніторингу стану тварин, штучного інтелекту для прогнозування продуктивності дозволяє значно підвищити ефективність виробництва та знизити втрати. Також варто відзначити перспективи експортного розвитку. Попит на якісну молочну та м'ясну продукцію у світі постійно зростає, і країни з розвиненим аграрним сектором можуть зайняти вигідні позиції на міжнародному ринку. Для цього необхідно відповідати міжнародним стандартам якості та безпеки продукції [15-17].

Отже, скотарство перебуває на етапі трансформації. Попри скорочення поголів'я худоби та економічні труднощі, галузь має значний потенціал для розвитку. Основними напрямками її модернізації є інтенсифікація виробництва, впровадження інноваційних технологій, розвиток кооперації та органічного виробництва. Успішний розвиток скотарства можливий лише за умови комплексної державної підтримки, залучення інвестицій та активного впровадження сучасних технологій. У перспективі це дозволить не лише забезпечити внутрішній ринок якісною продукцією, але й зміцнити позиції країни на світовому аграрному ринку [18-20].

1. 2. Продуктивні ознаки великої рогатої худоби

Велика рогата худоба (ВРХ) є однією з найважливіших сільськогосподарських тварин, яка забезпечує населення молоком, м'ясом, шкірою та органічними добривами. Ефективність її використання значною мірою залежить від продуктивних ознак, які визначають рівень виробництва та економічну доцільність утримання тварин. До основних продуктивних ознак ВРХ належать молочна продуктивність, м'ясна продуктивність, відтворювальна здатність і конституційно-екстер'єрні характеристики [21-23].

Молочна продуктивність є однією з головних ознак у молочному скотарстві. Вона визначається кількістю та якістю молока, яке корова виробляє за лактаційний період (зазвичай 305 днів). Основними показниками є надій молока, вміст жиру та білка, а також загальна поживна цінність [24]. На молочну продуктивність впливають генетичні фактори, умови утримання, годівля, вік тварини, стан здоров'я та рівень технологій на фермі. Сучасні високопродуктивні породи, такі як голштинська, можуть давати понад 8–12 тисяч кг молока на рік за належних умов утримання [25].

Важливим є також селекційний відбір тварин за надоем і якістю молока, що дозволяє підвищувати продуктивність стада в цілому [26].

М'ясна продуктивність характеризується здатністю тварин накопичувати м'язову тканину та формувати якісну яловичину. Основними показниками є жива маса, середньодобові прирости, забійний вихід і якість м'яса (ніжність, мрамуровість, вміст жиру та білка) [27]. Породи м'ясного напрямку продуктивності (наприклад, абердин-ангуська, герефордська) відрізняються високими приростами та ефективним використанням кормів. У них забійний вихід може становити 55–65% і більше [28].

Важливу роль відіграє система годівлі та відгодівлі: інтенсивна відгодівля дозволяє значно скоротити терміни вирощування та покращити якість м'яса [29]. Відтворювальна здатність є ключовою для підтримання чисельності стада. Вона включає показники запліднюваності, тривалості міжотельного періоду, віку першого осіменіння та виходу телят на 100 корів [21]. Оптимальним вважається отримання одного теляти на корову щорічно. Порушення відтворення призводить до економічних втрат та зниження ефективності господарства [30]. На відтворення впливають повноцінна годівля, ветеринарний контроль, генетика та умови утримання. Особливо важливо забезпечити баланс енергії та протеїну в раціоні [31].

Екстер'єрні ознаки включають зовнішню будову тіла тварини: пропорції, розвиток грудної клітки, кінцівок, вим'я у корів та загальний тип статури. Конституція визначає загальний стан організму, міцність здоров'я та

адаптивні властивості. Для молочного напрямку характерна більш витягнута форма тіла, розвинене вим'я та тонкий кістяк, тоді як м'ясні породи мають масивну, компактну будову та добре розвинену мускулатуру. Правильна оцінка екстер'єру дозволяє відбирати тварин із високим генетичним потенціалом і підвищувати ефективність селекції [19, 25].

Отже, продуктивні ознаки великої рогатої худоби є комплексним показником її господарської цінності. Молочна, м'ясна та відтворювальна продуктивність, а також екстер'єрні характеристики тісно взаємопов'язані між собою. Їх покращення досягається завдяки селекції, правильній годівлі, сучасним технологіям утримання та ветеринарному контролю. Розвиток цих напрямів є ключовим для підвищення ефективності скотарства та забезпечення продовольчої безпеки країни [20, 31].

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2. 1. Місце та умови проведення досліджень

ТОВ «Агрокультура Полісся» було місцем проведення наших досліджень і воно розташоване в селі Піщаниця, що в Коростенському районі Житомирської області Овруцької міської територіальної громади, на півночі України – рисунок 1. Юридична адреса підприємства: Україна, 11133, Житомирська область, Овруцький район, село Піщаниця [32].

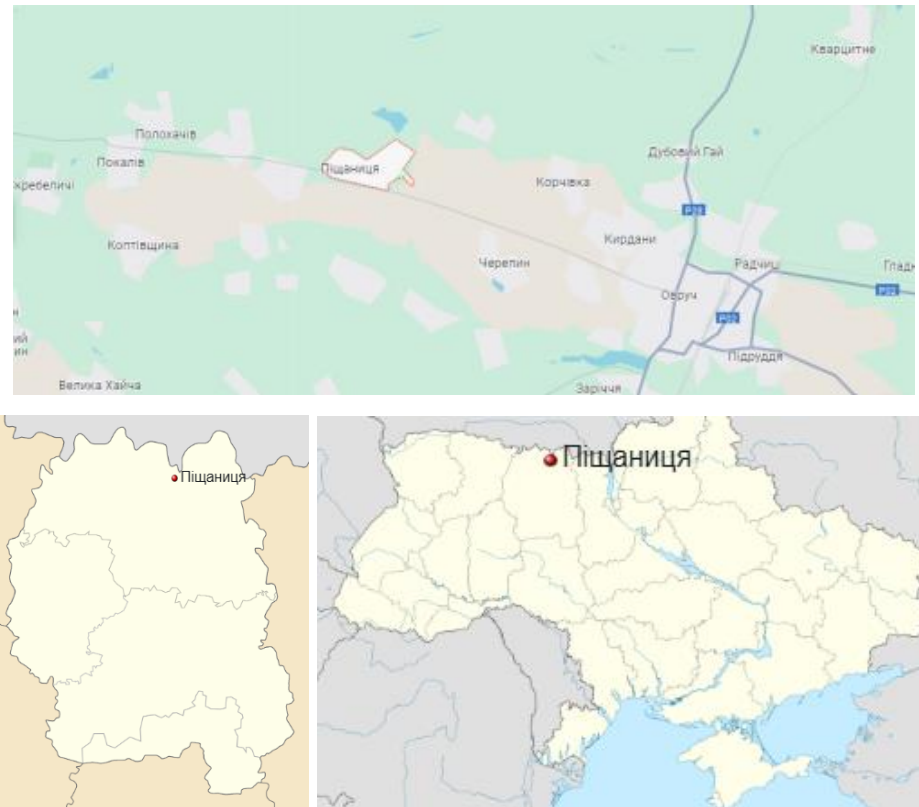

Рис. 1. Розміщення на карті ТОВ «Агрокультура Полісся»

Підприємство розташовується у північній частині України в межах Полісся, що визначає особливості кліматичних і ґрунтових умов. Клімат території помірно континентальний з впливом вологих повітряних мас Атлантики. Для району характерні м'яка, відносно тривала зима з частими відлигами та тепле, помірно вологе літо. Середньорічна кількість опадів

становить приблизно 550–650 мм, причому вони розподіляються відносно рівномірно протягом року. Середня температура січня коливається в межах – 4...–6 °С, а липня становить близько +18...+19 °С. Підвищена вологість повітря та достатня кількість опадів сприяють розвитку лісової рослинності, однак іноді створюють надмірне зволоження ґрунтів і ризик весняних та осінніх заморозків, що може обмежувати вирощування теплолюбних культур. Ґрунтові умови району сформовані в межах Поліської низовини. Тут переважають дерново-підзолисті ґрунти, які часто мають легкий механічний склад – піщаний або супіщаний. У понижених ділянках рельєфу поширені торфово-болотні ґрунти. Загалом ґрунти характеризуються невисокою природною родючістю, низьким вмістом гумусу та підвищеною кислотністю, тому потребують меліорації, вапнування та систематичного внесення добрив для підвищення продуктивності. Завдяки таким природним умовам у районі добре розвинені лісове господарство, вирощування картоплі, жита та кормових культур [33].

Загальна характеристика підприємства подана у таблиці 1. Ця таблиця описує основні реєстраційні, управлінські та господарські характеристики підприємства. Компанія була заснована 16 червня 2009 року та зареєстрована під кодом ЄДРПОУ 36402434. Її статутний капітал становить 63 000 ₴. Єдиним власником і кінцевим бенефіціаром є Корчевий Леонід Федорович, який також виконує функції директора, керівника та представника підприємства [34].

Основний вид діяльності компанії – вирощування зернових, бобових і олійних культур. Додатково підприємство займається суміжними напрямками в аграрному секторі (тваринництво, змішане сільське господарство, післяурожайна обробка продукції), а також має діяльність, пов'язану з оптовою торгівлею зерном, кормами та насінням. Загалом таблиця показує невелику приватну аграрну компанію з повним контролем одного власника та широким, але пов'язаним із сільським господарством, спектром діяльності [32].

Таблиця 1

Інформаційна довідка ТОВ «Агрокультура Полісся»

Параметр	Значення
Дата заснування	16.06.2009
Код ЄДРПОУ	36402434
Директор / керівник / представник	Корчевий Леонід Федорович
Засновник	Корчевий Леонід Федорович (100%)
Кінцевий бенефіціарний власник	Корчевий Леонід Федорович
Статутний капітал	63 000 ₪
Основний вид діяльності	01.11 Вирощування зернових культур (окрім рису), бобових культур і насіння олійних культур

Таблиця 2 відображає ключові виробничі показники аграрного господарства, зокрема структуру земельного фонду та тваринницького напрямку. Підприємство має 800 гектарів сільськогосподарських земель, що свідчить про середній масштаб землекористування для багатoproфільного агробізнесу. Основний акцент у тваринництві зроблено на велику рогату худобу, загальне поголів'я якої становить 660 голів. Із них 185 — це корови молочного напрямку, що вказує на наявність молочного виробництва, та 129 голів м'ясного напрямку, що свідчить про паралельний розвиток м'ясного скотарства [35].

Таблиця 2

**Поголів'я сільськогосподарських тварин
ТОВ «Агрокультура Полісся»**

№ п/п	Показник	Одиниця	Значення
-------	----------	---------	----------

		вимірювання	
1	Загальна площа земель	га	800
2	Загальне поголів'я великої рогатої худоби	голів	660
3	у т.ч. корів молочного напрямку	голів	185
4	у т.ч. худоби м'ясного напрямку	голів	129
5	Поголів'я овець	голів	270
6	Поголів'я птиці (гуси та кури)	голів	1300
7	Поголів'я коней	голів	12

Додатково господарство утримує 270 овець, що доповнює напрям дрібного тваринництва, а також 1300 голів птиці (гуси та кури), що є значним показником у сегменті птахівництва і може бути важливою частиною короткого циклу виробництва. Також підприємство має невелике поголів'я коней – 12 голів, що зазвичай використовується для допоміжних господарських або транспортних потреб. Загалом структура показників демонструє диверсифіковане аграрне господарство з поєднанням рослинництва та кількох напрямів тваринництва, де домінує велика рогата худоба та птахівництво [36].

У таблиці 3 ми дослідили фінансові показники підприємства за період 2020–2024 років, включаючи дохід, прибутковість, активи та зобов'язання. У 2024 році дохід становив 333 700 ₴, що означає суттєве зниження на 51,21% порівняно з 2023 роком (683 900 ₴) [37].

Попри падіння виручки, компанія зберегла прибутковість: чистий прибуток у 2024 році склав 21 500 ₴, хоча він дещо зменшився відносно 2023 року (26 900 ₴). Рентабельність у 2024 році була високою — 29,99%, що свідчить про ефективне управління витратами навіть за умов падіння

доходів. У попередні роки рентабельність була значно нижчою: 8,06% у 2023 році та 3,54% у 2022 році, що вказує на покращення ефективності в останній період [35].

Таблиця 3

Фінансові показники ТОВ «Агрокультура Полісся»

Показник	2024	2023	2022	2021	2020
Дохід	333 700 ₴ (-51.21%)	683 900 ₴	—	—	—
Чистий прибуток	21 500 ₴	26 900 ₴	24 200 ₴	-26 300 ₴	—
Рентабельність	29,99%	8,06%	3,54%	—	—
Активи	592 700 ₴	819 000 ₴	256 200 ₴	8 300 ₴	34 600 ₴
Зобов'язання	338 400 ₴	230 200 ₴	226 300 ₴	2 600 ₴	—

Активи підприємства коливалися протягом періоду: у 2023 році вони досягли максимуму 819 000 ₴, після чого знизилися до 592 700 ₴ у 2024 році. У 2022 році активи становили 256 200 ₴, а в 2021 році були значно менші — 8 300 ₴, що може свідчити про масштабне розширення бізнесу в наступні роки. У 2020 році активи становили 34 600 ₴. Зобов'язання також зростали: з 2 600 ₴ у 2021 році до 226 300 ₴ у 2022 році, 230 200 ₴ у 2023 році та 338 400 ₴ у 2024 році, що вказує на активніше залучення зовнішнього фінансування [36].

Загалом фінансова картина показує період швидкого зростання (2021–2023), після чого у 2024 році відбулося скорочення доходів, але при цьому компанія зберегла прибутковість і високу рентабельність. Це свідчить про сприятливий економічний клімат даного господарства.

2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень

Для проведення запланованих досліджень ми склали схему – рисунок 2, за якою поетапно були виконані поставлені завдання, відповідно до загальноно відомих методичних рекомендацій [28, 38-40].

Рис. 2. Схема проведення дослідження

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

3. 1. Аналіз продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» Житомирської області

В умовах товариства «Агрокультура Полісся» ми проаналізували продуктивні ознаки корів та молодняку великої рогатої худоби двох порід, що належать до молочного та м'ясного напрямків продуктивності – відповідно української чорно-рябої молочної та абердин-ангуської – рисунок 3.

Рис. 3. Породи ВРХ ТОВ «Агрокультура Полісся»: українська чорно-ряба молочна та абердин-ангуська

Українська чорно-ряба молочна порода – це одна з найпоширеніших порід молочного спрямування великої рогатої худоби в Україні. Вона відзначається високою молочною продуктивністю та добре пристосовується до різних кліматичних умов. Тоді як абердин-ангуська порода – це спеціалізована м'ясна порода великої рогатої худоби, яка походить із Шотландії. Вона відома високою якістю мармурового м'яса та швидким набором маси.

Ми дослідили продуктивні ознаки молочних корів чорно-рябої породи – таблиця 4.

У поданій таблиці наведено основні продуктивні та відтворні ознаки корів чорно-рябої породи. Встановлено, що тривалість сервіс-періоду у корів становить у середньому $99,6 \pm 5,14$ днів, а міжотельного періоду – $384,7 \pm 8,98$ днів, що свідчить про деяке перевищення цих показників відтворення над оптимальними значеннями (80-90 днів для сервісного і 365 днів для міжотельного періоду).

Тривалість тільності є стабільною і становить $285,2 \pm 0,43$ днів, а коефіцієнт відтворної здатності дорівнює $0,95 \pm 0,028$, при оптимальному значенні 1 і вище.

Надій за лактацію в середньому становить $4752 \pm 97,5$ кг молока з вмістом жиру $3,85 \pm 0,022\%$ та білка $3,23 \pm 0,019\%$, що свідчить про середню молочну продуктивність худоби.

Таблиця 4

Продуктивні ознаки корів української чорно-рябої молочної породи

Показник, од. вим.	Середнє значення ознаки
Тривалість сервіс-періоду, днів	$99,6 \pm 5,14$
Тривалість міжотельного періоду, днів	$384,7 \pm 8,98$
Тривалість тільності, днів	$285,2 \pm 0,43$
Коефіцієнт відтворної здатності	$0,95 \pm 0,028$
Надій молока за лактацію, кг	$4752 \pm 97,5$
Вміст жиру, %	$3,85 \pm 0,022$
Вміст білка, %	$3,23 \pm 0,019$

Також ми вивчили показники динаміки живої маси та прирості молодняку української чорно-рябої молочної породи – таблиця 5.

Встановлено, що новонароджені телята мають середню масу $31,9 \pm 0,98$ кг, після чого спостерігається інтенсивний ріст: у 3 місяці маса зростає до $81,1 \pm 1,05$ кг, а у 6 місяців – до $142,5 \pm 0,77$ кг.

Таблиця 5

Жива маса бугайців української чорно-рябії молочної породи

Вік тварин, місяців	Середня жива маса бугайців, кг
Новонароджені	$31,9 \pm 0,98$
3	$81,1 \pm 1,05$
6	$142,5 \pm 0,77$
9	$202,4 \pm 0,69$
12±	$261,6 \pm 1,02$
15	$322,3 \pm 1,34$
18	$389,8 \pm 2,03$

У 9 та 12 місяців жива маса зростає і становить відповідно $202,4 \pm 0,69$ кг і $261,6 \pm 1,02$ кг, що свідчить про стабільний ріст і розвиток тварин.

У 15 місяців бугайці досягають живої маси $322,3 \pm 1,34$ кг, а у 18 місяців – $389,8 \pm 2,03$ кг. Загалом молодняк демонструє рівномірний і достатньо інтенсивний приріст живої маси.

Також ми обчислили абсолютний приріст живої маси чорно-рябих бугайців у різні вікові періоди – таблиця 6.

Найменший приріст спостерігається від народження до 3-х місяців – $49,2 \pm 1,02$ кг, після чого він зростає і в 6 місяців досягає $61,4 \pm 0,94$ кг. У наступні періоди (9–15 місяців) приріст залишається відносно стабільним у межах $59,2$ – $60,7$ кг, що свідчить про рівномірний розвиток тварин. У 18 місяців фіксується найбільший абсолютний приріст – $67,5 \pm 1,01$ кг, що вказує на посилення інтенсивності росту на завершальному етапі вирощування.

Загалом дані абсолютних приростів тварин характеризують стабільну динаміку росту без різких коливань.

Таблиця 6

**Абсолютний приріст бугайців української чорно-рябої
молочної породи**

Вік тварин, місяців	Абсолютний приріст за період, кг
3	49,2±1,02
6	61,4±0,94
9	59,9±1,07
12	59,2±0,89
15	60,7±0,96
18	67,5±1,01

У таблиці 7 наведено середньодобовий приріст живої маси бугайців чорно-рябої породи у різні вікові періоди їх життя.

Таблиця 7

**Середньодобовий приріст бугайців української чорно-рябої
молочної породи**

Вік тварин, місяців	Середньодобовий приріст, г
3	546,7±15,7
6	682,2±19,8
9	665,6±13,9
12	657,8±18,5
15	674,4±16,6
18	750,0±21,3

У 3 місяці середньодобовий приріст у них становить $546,7 \pm 15,7$ г, після чого спостерігається його збільшення до $682,2 \pm 19,8$ г у 6 місяців, що свідчить про активний ріст тварин у ранньому віці. У період 9–12 місяців показники дещо знижуються і стабілізуються в межах $657,8$ – $665,6$ г, що вказує на вирівнювання темпів росту.

Надалі, у 15 місяців, приріст незначно підвищується до $674,4 \pm 16,6$ г, а у 18 місяців досягає максимального значення – $750,0 \pm 21,3$ г. Загалом це свідчить про поступове посилення інтенсивності росту на завершальному етапі вирощування.

Отже, за результатами аналізу продуктивних ознак української чорно-рябої молочної породи можна зробити висновок, що порода характеризується поєднанням хорошої молочної продуктивності та добрих відтворних якостей.

У корів спостерігаються стабільні показники відтворення (тривалість сервіс- та міжотельного періодів дещо вище меж фізіологічної норми) та надій – близько 4,7 тис. кг молока за лактацію з оптимальним вмістом жиру і білка. Це свідчить про збалансовану молочну продуктивність і добру якість молока.

У бугайців відзначається рівномірний ріст живої маси з поступовим збільшенням абсолютного та середньодобового приростів із віком, що особливо проявляється до 18 місяців. Це вказує на добру інтенсивність росту та ефективність використання кормів.

Загалом, українська чорно-ряба молочна порода є універсальною молочною породою, яка поєднує високу молочну продуктивність корів із задовільними м'ясними якостями молодняка, що робить її цінною для інтенсивного тваринництва.

Наступним етапом наших досліджень було вивчення продуктивних ознак корів абердин-ангуської породи – таблиця 8. Встановлено, що показники відтворення є досить високими: тривалість сервіс-періоду становить $80,6 \pm 6,11$ днів, а міжотельного періоду – $363,7 \pm 7,18$ днів, що свідчить про швидке відновлення репродуктивної функції.

Таблиця 8

Продуктивні ознаки корів абердин-ангуської породи

Показник, од. вим.	Середнє значення ознаки
Тривалість сервіс-періоду, днів	80,6±6,11
Тривалість міжотельного періоду, днів	363,7±7,18
Тривалість тільності, днів	283,6±0,62
Коефіцієнт відтворної здатності	1,01±0,029
Молочність корів за живою масою телят при відлученні, кг	231,4±11,23
Вирощено телят до відлучення, голів / %	99,4±0,67

Тільність триває в середньому 283,6±0,62 днів, що відповідає фізіологічній нормі для великої рогатої худоби.

Коефіцієнт відтворної здатності становить 1,01±0,029, що вказує на дуже добрий рівень відтворення стада та дозволяє отримувати 1 теля в рік.

Материнські якості корів також є високими: молочність, оцінена за живою масою телят при відлученні, становить 231,4±11,23 кг, а збереженість телят до відлучення – 99,4±0,67%, що свідчить про майже повне збереження приплоду. Загалом, ці показники підтверджують високу ефективність відтворення та добрі материнські властивості цієї м'ясної породи.

У таблиці 9 наведено динаміку росту живої маси бугайців абердин-ангуської породи залежно від віку. Встановлено, що новонароджені телята мають середню масу 33,6±1,08 кг, після чого спостерігається їх інтенсивний ріст. У 3 місяці жива маса становить 106,6±1,13 кг, а у 6 місяців – 175,5±0,94 кг, що свідчить про високі темпи розвитку у ранньому віці.

Таблиця 9

Жива маса бугайців абердин-ангуської породи

Вік тварин, місяців	Середня жива маса бугайців, кг
Новонароджені	33,6±1,08
3	106,6±1,13
6	175,5±0,94
9	252,2±0,85
12	331,4±1,27
15	409,3±1,38
18	492,2±2,26

У 9 та 12 місяців маса тварин зростає до 252,2±0,85 кг і 331,4±1,27 кг відповідно, що характеризує стабільний приріст живої маси. У 15 місяців бугайці досягають 409,3±1,38 кг, а у 18 місяців – 492,2±2,26 кг, що підтверджує їхню високу інтенсивність росту та м'ясну продуктивність.

Загалом таблиця демонструє рівномірний і швидкий ріст, типовий для м'ясного напрямку продуктивності цієї породи.

У таблиці 10 наведено абсолютний приріст живої маси абердин-ангуських бугайців у різні вікові періоди. Встановлено, що у 3 місяці приріст становить 73,0±2,12 кг, після чого у 6 місяців дещо знижується до 68,9±1,95 кг, що може свідчити про короткочасне сповільнення росту. Надалі спостерігається поступове підвищення показників: у 9 місяців приріст зростає до 76,7±1,11 кг, а у 12 місяців досягає 79,2±1,27 кг.

У 15 місяців значення залишається високим – 77,9±1,55 кг, а максимальний абсолютний приріст фіксується у 18 місяців і становить 82,9±1,43 кг. Загалом дані свідчать про стабільний і досить високий рівень росту бугайців, що відповідає м'ясному напрямку продуктивності породи.

Таблиця 10

Абсолютний приріст бугайців абердин-ангуської породи

Вік тварин, місяців	Абсолютний приріст за період, кг
3	73,0±2,12
6	68,9±1,95
9	76,7±1,11
12	79,2±1,27
15	77,9±1,55
18	82,9±1,43

Також ми вивчили динаміку середньодобових приростів бугайців абердин-ангуської породи – таблиця 11.

Таблиця 11

Середньодобовий приріст бугайців абердин-ангуської породи

Вік тварин, місяців	Середньодобовий приріст, г
3	811,1±21,7
6	765,6±19,9
9	852,2±18,7
12	880,0±20,5
15	865,6±19,4
18	921,1±22,1

Так, у 3 місяці показник становить 811,1±21,7 г, після чого у 6 місяців спостерігається незначне зниження до 765,6±19,9 г, що може бути пов'язано з адаптаційними процесами росту. Надалі відзначається підвищення

інтенсивності росту: у 9 місяців середньодобовий приріст зростає до $852,2 \pm 18,7$ г, а у 12 місяців досягає $880,0 \pm 20,5$ г.

У 15 місяців показник залишається високим – $865,6 \pm 19,4$ г, а максимальне значення фіксується у 18 місяців і становить $921,1 \pm 22,1$ г. Загалом дані свідчать про високі темпи росту бугайців, характерні для м'ясного напрямку продуктивності цієї породи.

За результатами аналізу продуктивних ознак абердин-ангуська порода має чітко виражений м'ясний напрям продуктивності та високу відтворну здатність.

У корів відзначаються оптимальні тривалості сервісного та міжотельного періодів, високий коефіцієнт відтворної здатності, що свідчить про швидке відновлення репродуктивної функції та стабільне отримання приплоду. Важливою особливістю є добре розвинені материнські якості: висока збереженість телят і достатня молочність для їхнього вирощування.

У молодняку спостерігається інтенсивний і стабільний ріст живої маси з високими середньодобовими та абсолютними приростами, особливо у старшому віці. Це підтверджує ефективне використання кормів і високу м'ясну продуктивність бугайців.

Загалом, абердин-ангуська порода характеризується поєднанням високої відтворної здатності корів, добрих материнських якостей та інтенсивного росту молодняку, що робить її однією з провідних м'ясних порід у світі.

ВИСНОВКИ

Скотарство є важливою галуззю тваринництва, що забезпечує населення молоком, м'ясом та іншою цінною продукцією. Ефективне ведення скотарства має велике значення для продовольчої безпеки та розвитку сільського господарства. Основними показниками господарської цінності великої рогатої худоби є молочна, м'ясна та відтворювальна продуктивність. Їх підвищення забезпечується селекційною роботою, повноцінною годівлею та належним доглядом за тваринами. Це сприяє збільшенню обсягів і якості продукції та підвищенню ефективності галузі.

ТОВ «Агрокультура Полісся» функціонує в умовах, які загалом є сприятливими для розвитку скотарства, зокрема завдяки природно-кліматичним і господарським особливостям регіону. Фінансові показники стабілізувалися після початку ворожого воєнного вторгнення. Крім того, організаційно-економічні умови діяльності підприємства створюють можливості для стабільного виробництва тваринницької продукції та подальшого розвитку галузі скотарства.

Українська чорно-ряба молочна порода характеризується хорошими показниками молочної продуктивності та стабільними відтворними якостями. Корови мають сервіс-період і міжотельний період дещо вищий фізіологічної норми. Надій за лактацію знаходиться на рівні 4,7 тис кг молока, а молоко має оптимальний вміст жиру та білка, що підтверджує її цінність для промислового молочного виробництва. Молодняк характеризується рівномірним ростом живої маси та стабільними приростами, що свідчить про добрий розвиток і ефективне використання кормів.

Абердин-ангуська порода відзначається високою відтворною здатністю та добре вираженими материнськими якостями корів. Тварини мають оптимальний сервіс-період, стабільну тривалість тільності та високий коефіцієнт відтворення, що забезпечує регулярне отримання приплоду. Молодняк демонструє інтенсивний ріст живої маси з високими

середньодобовими та абсолютними приростами, особливо у старшому віці, що підтверджує їхню високу м'ясну продуктивність і ефективність вирощування.

Отримані результати аналізу продуктивних якостей корів та молодняка великої рогатої худоби в господарсько-економічних умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» варто враховувати при організації ефективного виробництва продукції галузі скотарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шило Є. О. Характеристика продуктивних ознак корів та молодняку великої рогатої худоби в умовах ТОВ «Агрокультура Полісся» Житомирської області. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*: науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2026. Вип. 20. С. 17–18.
2. Вожегова Р. А., Голобородько С. П., Димов О. М. Сучасний стан скотарства в Україні: реалії сьогодення та шляхи відродження. DOI: <https://doi.org/10.33694/978-966-1550-33-8-2021-0-0-16-24>.
3. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М. В. Присяжнюк та ін.; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, М. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. 1008 с.
4. Кірович Н. О., Дідур Л. І. Сучасний стан галузі м'ясного скотарства в Україні. *Таврійський науковий вісник*. 2025. № 143. Ч. 1. С. 241-247. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.143.1.29>.
5. Volodymyr Tkachuk, Nazariy Konopskyu, Pavlo Nazarenko, Yevheniy Shylo. Green technologies in animal husbandry: balance between productivity, animal welfare and sustainable development. *Зелене сільське господарство як інструмент післявоєнного відновлення та сталого розвитку України на шляху до ЄС*: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф., 30 квіт. 2026 р. Житомир: Вид.-во Поліського національного університету, 2026. С. 50–52.
6. Мадісон В. Проблеми українського скотарства: погляд зсередини і ззовні. *Пропозиція*. 2007. № 4. С. 134–136.
7. Гаврилюк В. М. Тваринництво України: стан і перспективи розвитку. Київ : Урожай, 2021. 215 с.
8. Ібатуллін І. І. (ред.). Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини. Київ : Вища освіта, 2019. 356 с.

9. Ладика В. І. Економіка сільського господарства. Суми : Університетська книга, 2020. 289 с.
10. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Аналітичний звіт про стан тваринництва в Україні. Київ, 2023. URL: <https://minagro.gov.ua> (дата звернення: 04.04.2026).
11. Карта племінного молочного і молочно-м'ясного скотарства. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1006-karta-pleminnogo-molochного-i-molochno-myasnogo-skotarstva> (дата звернення: 04.04.2026).
12. Інститут тваринництва НААН України. Наукові праці та рекомендації з розвитку скотарства. Харків, 2022. URL: <https://iabg.org.ua> (дата звернення: 04.04.2026).
13. Сучасний стан галузі м'ясного скотарства в Україні. URL: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/143_2025/part_1/31.pdf (дата звернення: 04.04.2026).
14. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика: монограф. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка THEU», 2011. 420 с.
15. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Livestock and Animal Production Statistics. Rome, 2024. URL: <https://www.fao.org> (дата звернення: 04.04.2026).
16. OECD. Agricultural Outlook 2024–2033. Paris : OECD Publishing, 2024. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення: 04.04.2026).
17. Phillips C. J. C. Principles of Cattle Production. Wallingford : CABI, 2018. 312 p.
18. Гримак А. В. Особливості функціонування ринку продукції м'ясного скотарства. *Економіка та управління АПК*. 2020. № 2. С. 31–40. <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2020-159-2-31-40>.
19. Ensminger M. E. Beef Cattle Science. Pearson Education, 2015. 480 p.
20. World Bank. Livestock Development Reports. Washington, D.C., 2023. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 04.04.2026).

21. Молодняк ВРХ: етапи росту, відгодівля і прибуток господаря. URL: <https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/18027-molodniak-vrkh-etapy-rostu-vidhodivlia-i-prybutok-hospodaria.html> (дата звернення: 10.04.2026).
22. Іляшенко Г. Д. Формування господарськи корисних ознак корів залежно від походження за батьком. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 54. С. 50-58.
23. Навіщо потрібний ремонтний молодняк ВРХ? URL: <https://horoshun.com.ua/ua/articles/zachem-nuzhen-remontnyj-molodnyak-krs/?srsltid=AfmBOoqLHiBoxifmKW39I-cANXHrKPY7aWvxyh1M1lSS4ir0373AllPD> (дата звернення: 10.04.2026).
24. Lutsenko M. M., Lastovs'ka I. O. Efficiency of different milking systems usage under conditions of resource-saving technologies of milk production. *Тваринництво Степу України*. Т. 1, № 2. 2022. С. 5-15. <https://doi.org/10.31867/2786-6750.1.2/2022.5-15>.
25. Як захистити молодняк ВРХ від небезпечних респіраторних захворювань? URL: <https://eurovet.com.ua/novini/zastosovujuchi-efektivni-profilaktichni-zahodi-mozhna-nadijno-zahistiti-molodnjak-vrh-vid-nebezpechnih-respiratornih-zahvorjuvan/> (дата звернення: 10.04.2026).
26. Підпала Т. В., Голосний Б. С. Технологічне середовище і прояв господарських корисних ознак корів голштинської породи. *Таврійський науковий вісник*. 2024. № 140. С. 472-480. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.140.58>.
27. Вирощування молодняку ВРХ м'ясного напрямку продуктивності. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/7976-vyroshchuvannia-molodniaku-vrkh-miasnoho-napriamu-produktyvnosti.html> (дата звернення: 10.04.2026).
28. Селекція молочної худоби і свиней : навчальний посібник / Т. В. Підпала та ін. Миколаїв : МНАУ, 2012. 297 с.

29. За місяць молодняк ВРХ подорожчав у закупівлі на 6%. URL: <https://agrotimes.ua/tvarinnitstvo/za-misyacz-molodnyak-vrh-podorozhchav-u-zakupivli-na-6/> (дата звернення: 10.04.2026).
30. Піщан С. Г., Гончар А. О., Литвищенко Л. О., Капшук Н. О. Продуктивні та відтворювальні якості корів голштинської породи другої лактації за різного рівня удою на ранній стадії лактопоезу. *Науково-технічний бюлетень НААН України*. 2015. Вип. 114. С. 124-132.
31. Особливості формування і годівлі високопродуктивного стада корів: монографія / Бомко В. С., Даниленко В. П., Бабенко С. П., Бомко Л. Г. Біла Церква : БНАУ. 2019. 372 с.
32. ТОВ «Агрокультура-Полісся». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/36402434/ (дата звернення: 20.04.2026).
33. Коростенський район. URL: <https://esu.com.ua/article-5175> (дата звернення: 20.04.2026).
34. Господарська звітність ТОВ «Агрокультура-Полісся».
35. ТОВ «Агрокультура-Полісся». URL: <https://opendatabot.ua/c/36402434> (дата звернення: 20.04.2026).
36. ТОВ «Агрокультура-Полісся». URL: <https://clarity-project.info/edr/36402434> (дата звернення: 20.04.2026).
37. ТОВ «Агрокультура-Полісся». URL: <https://www.ukraine.com.ua/egrpou/36402434/> (дата звернення: 20.04.2026).
38. Підпала Т. В. Скотарство і технологія виробництва молока та яловичини. Миколаїв : Вид-во МДАУ, 2008. 369 с.
39. Білай Д. В. Загальне тваринництво та технологія виробництва продукції тварин з основами стандартизації. Київ, 2008. 274 с.
40. Технологія виробництва продукції тваринництва / О. Т. Бусенко та ін. Київ : Вища освіта, 2013. 492 с.